

querp pardal; que ja en alguna font vulgar hi aparegui el sentit ampliat fins a 'moixó', com en castellà, portuguès i romanès, poc ens importa, perquè el fr. *passereau*, it. *pàssera*, oc. ant. *passera* o *passerat* (-ATTUS, també *passeron*, *passereta*) li han mantingut el sentit de 'passerell' (o 'pardal', en part almenys de les formes occitanes). Les formes romàniques, totes o en gran majoria, provenen de la forma ll. vg. *PASSAR*, documentada en fonts vulgars (notem que una base en -ERE hauria donat *-stre* en francès, i que la *e* italiana és resultat normal de *A* davant *R*). Val a dir que, per a la nostra llengua, importa ben poc que sigui *-a* o *-e* la vocal interna (*Vicentet* sona *visantiét* fins en valencià); fóra va, doncs, remenar més la qüestió ortogràfica en aquest mot.

DERIV.: *Passerella*, *Passerellada*, *Passerellam*.

¹ Citat amb errada *las quals* en *AlcM*. El relatiu és masculí perquè calca el llatí *passares qui* ---, però tenint en compte l'altre passatge de les *VidesR* també podria ser que en aquest fos *pàssers*, mal copiat.

Passerola, *passet*, *passi*, V. *pas* *Passetja*, V. *bassetja* *Pàssia* o *passi*, *passibilitat*, *passible*, *passier*, *passifloràcies*, V. *patir* *Pàssim*, mot llatí que, amb accent gràfic o sense, s'usa en cites bibliogràfiques, és adverbial (que vol dir, no pas 'sovint', sinó 'ací i allà, una mica pertot') *Passió*, *passionant*, *passionar*, *passioner(a)*, *passionista*, *passiu*, *passivitat*, V. *patir* *Passó*, V. *pas* i *passó* *Passorell*, *-ella*, V. *passerell* *Passol*, V. *peçol* *Passot inexistent en cat. *Past*, V. *peixer*

PASTA, del ll. tardà *PASTA*, i aquest, del gr. *πάσθη* 'farina barrejada amb suc', derivat de *πάττω* 'jo vesco, escampo'. □ 1.ª doc.: S. xiv.

«--- Solament que-ls mesquins de marits hi puxen bastar, --- fina carn salada e molta altra vianda de *pa*ta, ab bon formatge e panades de colomins e de polls ---», *Metge* (*Somni* III; *NCL* III, 123.13); en el *Torcimany* d'Aversó (486.12); en *JMarc* (1371) tant el verb com el nom: «*pa*ta, per cell qui *pa*ta; per la *pa*ta» (§ 1885). «*Diu Sent Pau* --- *modicum fermentum totam massam corrumpit*. E vol dir que axí com un poc levat tira a si tota la *pa*ta, per gran que sia, axí un mal hom ne corrompia mil qui ab ell estiguessen», *Eiximenis* (*Terç*, § 126, *NCL* II, 43.22).

Després, nom especial de determinats pastissos: «*SA* Magestat volgués aturar fins hagués presa collació --- collació molt gran e abundosa de marsapans e *pa*ta real, e totes altres menes de confits de sucre ---», *JoMartorell* (*Ag.*, § 45, I, 131). La de *pa* és «*pa*ta sens levat: *azimus*, *-a*, *-um*, *syncerus*». Però també altres substàncies pastades: «*Les averies* / de sa persona / alguna stona / ella spíava: / mas bé *-s pastava* / *pa*ta de muda: / d'oli de ruda / e de ginebre, / pols de ginebre, / molla de muja, / ab unt de suja / o de rovell / --- / morros e celles / s'empeguntava», *JRoig* (*Spill*, 2531); i V. més en les cites dels derivats. Notem la preferència per la formació adjectiva, en català central contra el mallorquí: *barc. pasta flora*, *pasta fullada* = mall. *pasta flor*; *pasta de fulls*, en els dos cen-

tres cabdals dins la magistral confiteria catalana.

DERIV.: *Pastar* [1304]: «que --- lo batle --- dejametre --- un bon home de la vila de Perpenyà qui pes lo pan cuyt qui --- venrà de fora vila, ni-s *pastarà* dins la vila per vendre» (*RLR* VII, 42); després en *JMarc* i en Aversó (*pastaré*, *pastí* i altres tres formes conjugades 486, 26, 587, 1304, 965); «*DEL PASTAR* --- llevant-se la *pa*ta o fer-se bona: fermentesco; la *pa*ta: massa, pistum; *pastar*: pinsere; maurar o assaonar la *pa*ta», *OPou* (*TbPu.*, 217). I aquest és el mot general dins la nostra llengua (cf. cast. *amasar*, fr. ant. i oc. *pestrir* *PISTURIRE*, cat. arcaic *fènyer*), que regna des de les Illes (fins Eiv. «*pastà*: amasar», *PzCabr.*) fins a l'extrem NO. (*pastà l pá*, Tor de V. Ferrera, 1932).

¹⁵ *Pastador* [*Torc.*: *pastador*, *-adora* 1484, 348]; «*DEL PASTADOR*, *FARINA*, *MOLRE* Y *PASTAR*: lo *pastador*: pistrina; la *farinera* ---», *OPou* (*TbPu.*, 215). +*Pastau* mall. 'fadrí forner, pastador de pa': «---Idò i en Garrut, sabeu? / un que feia de *pastau*? / Se'n va anar tot sol a Alger / a posar forn de forner... / X. ---Jas! I com li va? T. ---Callau, / que torna esser per aquí: / des cap d'un mes ja torna, / fieta, amb un "porc singlar": / i le hi ha de mantenir / sa mare! Ves quin adot!», *BFerrà* (*Comèdies*, *IdOr* I, 162): sembla que deu ser una espècie de substantivació de l'imperatiu (manant: *pastau!* a tall d'ordre que rep habitualment el fadrí forner).

Pastetes 'espècie d'aiguacuit' (això que ara certes mares peresoses i carrinclones anomenen intolerablement *papilla*, admiradores de la raspa acastellanada que els ha ensenyat a dir *un crió*: galdoses baixeses de mare-m'estimeu), *Fontserè*, *CiFiNat.*, 129. *Pastigot* eiv. (cita a *delibat* *DEBIL*), *JoCastelló*, *Rond.*, 85: més que derivat potser resultat d'encreuament amb *mastigot* (de *màstic*) o *mastegot* 'mastegall'; *pastigós* eiv.

Pastilla: sempre m'ha costat de creure que sigui manllevat del cast. *pastilla* [c. 1535], car ja *AlcM* (l'enemic jurat de tot mot en *-illa*, sufix que encorregué ies ires d'AMAlcover per haver desaparegut a Mallorca, on *-ICULA* no era viable havent-se tornat *-ia*) el documentava el 1517 (vint anys abans que en cast.), i caldrà descartar-ho definitivament si estan ben datats, com crec, dos documents segarrencs de Cervera (facilitats, doncs, per Duran i Sanpere?), on es llegeix «una caxeta, menys de cobertor, ab *pastilles*», amb data de 1373 (*BABL* VI, 200, 204): notem que llavors en castellà encara es deia *-iella*, i que la construcció antiga *menys de* sembla confirmar que són medievals (amb raó admès pel *DFa.*). A Mallorca s'aplica a coses de menjar: «Haver-hi *pastilla* y mitja» o «haver-hi ast y olla» com a dites proverbials en el sentit de 'un extraordinari en menjar' (*DFgra.*, 604b, amb equivalent cast. «haber arroz y gallo muerto»). *Can Pastilla*, suburbi de Palma.

⁵⁵ *Pastera* [*pasteyra*, Aversó, 403; 1502 «la ~: di milte», darrere «la escudella: di schussel», *Voc. Cat.-Alemany*, lín. 990], «*pastera* per a *pastar*: panaria; *p.* per a *pa* cuyt; *pastereta* axí: panariolum», *Busa-N.* 1507; també significà un cubell gros per banyar-se «*p.* o lloc per llavar-se: *lavacrum*, *labrum*, *solum*, *alveus*; a